

Scientific Journal

Journal of Research in Educational Systems

Volume 15, Issue 55,
Pp. 187-202
Winter 2022

Print ISSN: 2383-1324

Online ISSN: 2783-2341

Indexed by ISC

www.jiera.ir

Journal by
Research in Educational
Science is licensed under a
Creative Commons
Attribution-
NonCommercial 4.0
International License.

Document Type:

Original Article

✉ Corresponding Author:

baratali_540_1359@yahoo.com

Receive Date: 09 October 2021

Revise Date: 0 December 2021

Accept Date: 26 December 2021

Publish Date: 05 January 2022

How to Site: Nabipur, E., Baratali, M. (2022). Emerging Challenges of Education and Teaching in Corona from the Perspective of Teachers and Primary School Principals. *Journal of Research in Educational Science*, 15(55), 187-202.

[doi: 10.1001.1.23831324.1400.15.55.17.5](https://doi.org/10.1001.1.23831324.1400.15.55.17.5)

Emerging Challenges of Education and Teaching in Corona from the Perspective of Teachers and Primary School Principals*

Esmat Nabipur

M. A., Curriculum Planning Dept., Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University Isfahan, Iran

Maryam Baratali ✉

Assistant Professor, Curriculum Planning Dept., Isfahan (Khorasgan) Branch, Islamic Azad University Isfahan, Iran

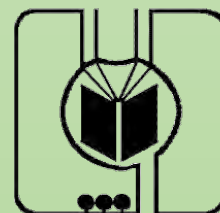
Abstract

The purpose of this study was to investigate the emerging challenges of education and teaching in Corona from the perspective of teachers and principals of primary schools in Isfahan. The research method is applied in terms of purpose and content analysis approach. Semi-structured interview tools were used to collect data. Participants in the study were teachers and principals of primary schools in Isfahan in the academic year 1399-1400, which through theoretical sampling and data collection process in ten interviews achieved theoretical saturation. Data were analyzed using data analysis steps through three steps of open coding, axial coding and selective coding using 10 MAX QDA software. In general, the number of open codes 150, central codes 137 and optional codes 4 were identified and obtained and showed that economic factors (cost and lack of sufficient equipment, lack of response to all students' problems, lack of family control, lack of communication between students, Not taking the class seriously, problems in the way of teaching), in-service education for teachers (teaching aid tools during the corona, holding training courses for teachers and creating an incentive program for students), content production (creating attractive educational content and program Virtual bug fixes (and interaction and communication), parent-teacher interaction, virtual incentive program, parent collaboration, strategic features, and software features were identified. The overall results of the study showed that due to the educational content and infrastructure problems and the creation of an incentive program, the emerging challenges of education and teaching in the corona can be minimized.

Keywords:

Teaching and learning, emerging challenges, corona, elementary schools

* The present article is taken from the master's thesis in the field of curriculum planning of Islamic Azad University, Isfahan (Khorasgan) Branch.

نشریه علمی

پژوهش در نظام‌های آموزشی

دوره ۱۵، شماره ۵۵،
ص ۱۸۷-۲۰۲
زمستان ۱۴۰۰

شاپا (چاپی): ۲۳۲۴-۲۳۸۳

شاپا (الکترونیکی): ۲۳۴۱-۲۷۸۳

نمایه در ISC

www.jiera.ir

نشریه علمی
پژوهش در نظام‌های آموزشی تحت قانون
بین‌المللی کپی‌رایت
Creative Commons: BY-NC
می‌باشد.

نوع مقاله:

مقاله اصیل پژوهشی

✉ نویسنده مسئول:

baratali_540_1359@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۱۷

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۰/۰۹/۱۲

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۰۵

تاریخ انتشار: ۱۴۰۰/۱۰/۱۵

استناد به این مقاله: نبی پور، ع، براتعلی، م.

(۱۴۰۰). چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در

ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس

ابتدایی. پژوهش در نظام‌های آموزشی، ۱۵(۵۵)،

۱۸۷-۲۰۲.

doi: 20.1001.1.23831324.1400.15.55.17.5

چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی *

عصمت نبی پور

کارشناسی ارشد برنامه‌ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

✉ مریم براتعلی

استادیار گروه برنامه‌ریزی درسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران

چکیده

هدف این پژوهش، بررسی چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر اصفهان بود. روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و با رویکرد تحلیل محتوا است. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و فرایند جمع‌آوری اطلاعات در ده مصاحبه به اشباع نظری دست یافت. داده‌ها با استفاده از مراحل تحلیل داده‌ها از طریق سه گام کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی با استفاده از نرم‌افزار MAX QDA ۱۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. به‌طورکلی تعداد کدهای باز ۱۵۰، کدهای محوری ۱۳۷ و کدهای انتخابی ۴ شناسایی و به دست آمد و نشان داد که عوامل اقتصادی (هزینه و نبود تجهیزات کافی، عدم پاسخگویی به تمام مشکلات دانش‌آموزان، عدم کنترل خانواده، عدم ارتباطات بین دانش‌آموزان، جدی نگرفتن کلاس، مشکلات نحوه آموزش)، آموزش ضمن خدمت برای معلمان (ابزار کمک‌آموزشی در دوران کرونا، برگزاری دوره‌های آموزشی برای معلمان و ایجاد برنامه تشویقی برای دانش‌آموزان)، تولید محتوا (ایجاد محتوای جذاب آموزشی و برنامه‌های رفع اشکال مجازی) و تعامل و ارتباطات (ایجاد تعامل میان والدین و معلم، برگزاری برنامه تشویقی مجازی، همکاری والدین، ویژگی‌های استراتژیک و ویژگی‌های نرم‌افزار) شناسایی گردید. نتایج کلی پژوهش نشان داد که با توجه به محتوای آموزشی و مشکلات زیرساختی و ایجاد برنامه تشویقی می‌توان چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا را به حداقل رساند.

واژه‌های کلیدی:

آموزش و تدریس، چالش‌های نوپدید، کرونا، مدارس ابتدایی

* مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته برنامه‌ریزی درسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) است.

مقدمه

تدریس مجازی یا الکترونیکی، آموزشی مبتنی بر وب فناوری‌های ارتباطی و از راه وسایل ارتباطی و شبکه‌های رایانه‌ای به‌ویژه اینترنت است. اصطلاح آموزش مجازی شامل مجموعه‌ای وسیع از کاربردها و عملکردها از جمله آموزش غیرحضوری و کتابخانه‌های الکترونیکی است. آموزش الکترونیکی به انسان قدرت یادگیری خارج از محیط فیزیکی کلاس را می‌دهد. آموزش از راه دور هم‌اکنون سال‌ها است که در دنیا متداول و رایج است، اما ترکیب این نوع آموزش با اینترنت منجر به ابداع روش جدید تدریس به نام آموزش مجازی شده است (غلامی و همکاران، ۱۳۹۹). در ایام شیوع بیماری کرونا اهمیت آموزش مجازی و فراهم کردن زیرساخت‌های لازم برای توسعه فرصت آموزش از راه دور و آموزش مجازی دوچندان از قبل شده است، و گوشی هوشمند در دسترس‌ترین وسیله در بین معلمان و دانش‌آموزان است، اتصال به اینترنت با استفاده از گوشی هوشمند برای جستجوی اطلاعات و تمرینات درسی و نیز استفاده از شبکه‌های اجتماعی بیشترین میزان استفاده را در میان معلمان و دانش‌آموزان داراست؛ ناگفته نماند نرم‌افزارهایی وجود دارند که امکان تدریس آنلاین یا مدرسه آنلاین یا همان کلاس‌های مجازی را فراهم می‌کنند که برخی از این نرم‌افزارها رایگان و برخی دیگر مستلزم پرداخت هزینه هستند که می‌توان با استفاده از آن‌ها تدریس یک درس را طراحی کرد (Mishra et al., 2020). از طرفی کلاس‌های مجازی غیر از معایب فوایدی هم دارند نظیر: ۱- طراحی کلاس منطبق با خواسته‌های معلم، بهترین روش‌های آموزشی، امکان بازیابی اطلاعات و مرور آن‌ها برای چندین بار متوالی توسط دانش‌آموزان و رجوع معلم به آن‌ها ۲- افزایش تعامل میان معلم، متعلم و خانواده با استفاده از امکانات شبکه وب ۳- پیوند میان کلاس و جامعه از طریق ارتباط پیوسته با سامانه‌های اطلاعاتی دیگر. گزینه‌های منفی کلاس‌های مجازی، کاهش ارتباطات چهره به چهره و کاسته شدن از تعاملات واقعی فراگیر با محیط یادگیری است. همچنین، افزایش مشکلات جسمانی (خسته استفاده از موتورهای کاوش. موارد دیگری

از ویژگی‌های کارکردی کلاس مجازی شامل: ۱- نظارت و پیگیری شدن چشم، درد استخوان و اعتیاد به وبگردی) نیز از نکات منفی کلاس‌های مجازی هستند (ابطحی فروشانی و همکاران، ۱۳۹۹). در این میان از آنجایی که جهان به یک‌باره درگیر کرونا شد، آموزش در دوران کرونا با چالش‌های زیادی روبرو شده است که برخی از آن‌ها به شرح ذیل است: ۱- خط‌مشی‌های جامع آموزشی و برنامه‌ریزی ۲- زیرساخت‌ها ۳- زبان، ظرفیت‌سازی و امور مالی ۴- چالش‌های پداگوژیکی ۵- چالش‌های سازمانی ۶ - چالش‌های تکنولوژیکی. در آموزش مجازی به کمک رایانه از طریق شبکه‌هایی مانند اینترنت، اینترنت و به‌صورت چندرسانه‌ای انجام می‌شود و به‌عبارت‌دیگر، محتوای برنامه‌های درسی با استفاده از صدا، تصویر، متن، فیلم و غیره ارائه می‌شود. مهم‌ترین چالش‌هایی که بر سر راه آموزش مجازی در ایران وجود دارد عبارت‌اند از: کمبود زیرساخت‌های فنی و مخابراتی، نیاز مخاطبان به سواد رایانه‌ای، لزوم تهیه محتوای الکترونیکی، محدود بودن مدرسان راغب به کار در این حیطه، لزوم سرمایه‌گذاری در زمینه فناوری اطلاعات، نبود نیروی انسانی آموزش‌دیده و مناسب، نبود ارتباط چهره به چهره بین معلم و دانش‌آموز و... (احمدوند و همکاران، ۱۳۹۹). از طرفی نظام آموزشی یکی از بزرگ‌ترین نظام‌های درون جامعه است که تربیت نسل آینده را بر عهده دارد بنابراین این نظام به‌عنوان اصلی‌ترین نهاد توسعه منابع انسانی نقش حساسی را دارد. این روزها متأسفانه جهان درگیر پاندمی کرونا شده است و این بیماری همه‌گیر همه‌ی جامعه و بخش آموزش را نیز تحت تأثیر قرار داده است (اسدی فرانک و همکاران، ۱۳۹۹). با ظهور این ویروس، بیش از یک میلیارد دانش‌آموز قادر به حضور در مدارس یا دانشگاه‌ها نیستند. در این شرایط ناهموار، آموزش و پرورش راهکار آموزش آنلاین را برای دانش‌آموزان در نظر گرفته است که به‌نوعی توانسته‌اند چرخ آموزش را در سراسر جهان از نو شروع کنند (Cao et al., 2020). اخیراً مطالعات متعددی برای تأثیرگذاری، چالش‌ها و امکانات کلاس‌های آنلاین انجام شده است. از آنجایی که با توجه به شیوع ویروس کرونا و عدم برگزاری کلاس‌های حضوری و فیزیکی در مدارس، آموزش مجازی با داشتن امکانات ارتباطی

محروم و شناسایی این کمبودها و تلاش در جهت برطرف کردن آن‌ها باشد و این به‌مثابه رشد و تعالی در این زمینه و جنبه مثبت شرایط به وجود آمده و خود نقطه آغازی برای تداوم و ارتقاء کیفیت بحث آموزش مجازی در آینده است. مرادی (۱۳۹۹) در پژوهشی به تحلیل و ادراک تجربه زیسته معلمان از تنگناها و راهبردهای به‌کارگیری شبکه اجتماعی دانش‌آموزی (شاد) در تدریس و یادگیری دانش‌آموزان در تعطیلات اضطراری دوران شیوع کرونا انجام داده است. نتایج نشان داد که به‌کارگیری پلتفرم شاد در تدریس و یادگیری دانش‌آموزان هنوز دارای تنگناهای متعدد و متفاوتی است و تا رسیدن به وضعیت مطلوب، فاصله دوجندانی داشته و بهبود کیفیت آن مستلزم نگاه متولیان و دوری از طرز تلقی آموزش موقت، پاره‌وقت و درجه دوم به این قبیل آموزش‌ها است. Selvaraj و همکاران (2021) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش آنلاین مبتنی بر همه‌گیری بر سیستم آموزش و یادگیری پرداخت. نتایج نشان داد که اولاً، دیدگاه‌های تدریس در مقابل گروه یادگیرنده و ثانیاً، گروه‌های مدرسه در مقابل کالج در کلاس‌های آنلاین و معمولی. اگرچه آموزش آنلاین/آموزش از راه دور برای مدت طولانی انجام می‌شود، تحقیقات در مورد جنبه‌های ذکرشده محدود بود. Fretheim و همکاران (2021) در پژوهشی به رابطه بین شیوه تدریس و COVID-19، رفاه و رضایت از آموزش در بین دانش‌آموزان پرداختند. نتایج نشان داد که کیفیت زندگی با آموزش حضوری و رضایت از آموزش ارتباط مثبت داشت. تفسیر ارتباط بین عفونت COVID-19 و شیوه تدریس بسیار نامشخص بود. در بحث اهمیت و ضرورت پژوهش در حوزه نظری می‌بایست بیان نمود که اهمیت و ضرورت آموزش مجازی در دوران کرونا را می‌توان از جهات مختلف موردبررسی قرار داد. در نگاه اول می‌توان به این نکته اشاره کرد که عصر کنونی بدون شک عصر دیجیتال و اینترنت بوده و شما ناگزیر هستید که با جهانی که در آن زندگی می‌کنید، همراه و همگام شوید. در کنار این موارد به‌صورت تخصصی‌تر می‌توان به موارد زیر به‌عنوان دلایل مهم استفاده از آموزش الکترونیکی اشاره کرد. آموزش مجازی می‌تواند باعث دسترسی به منابع غنی و جامع، صرفه‌جویی در زمان و هزینه، بهبود بخشیدن به مهارت‌های

کافی و با اتصال به شبکه‌های ملی و جهانی، ارتباط معلم و دانش‌آموز را با یکدیگر و دسترسی آنان را به منابع عظیم علمی و محتوای آموزشی فراهم می‌کند (بشارت نیا و همکاران، ۱۳۹۹). در آموزش مجازی یکی از هدف‌های عالی نظام تعلیم و تربیت، افزایش کیفیت یادگیری دانش‌آموزان و رشد علمی و فرهنگی آنان است (اسکندری و همکاران، ۱۳۹۹). استفاده از آموزش الکترونیکی و فناوری‌های نوین آموزشی در مدارس و بهره‌گیری از آن‌ها در مراکز آموزشی، هرچند که نمی‌تواند تنها ابزار مقابله با تهدیدها و رهایی از امواج خروشان تغییرات پرشتاب جامعه بشری باشد، اما به محیط‌های آموزشی نوید می‌دهد که با استفاده مستمر از این فناوری حداقل در امر آموزش گامی مؤثر بردارند (بازرگان و همکاران، ۱۳۹۹).

همچنین با بررسی پژوهش‌ها در داخل و خارج در راستای موضوع مشخص شد که در داخل کشور تحقیقی به‌صورت مستقیم به چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی پرداخته نشده است و در برخی از تحقیقات به‌صورت ضمنی در مقدمه به آن اشاره‌هایی شده است از جمله اینکه: در تاج و همکاران (۱۴۰۰) در پژوهش خود به بررسی نقش سواد رسانه‌ای در پیش‌بینی نگرش نسبت به یادگیری الکترونیکی دانشجویان و اساتید در ایام کرونا پرداخته‌اند. نتایج نشان می‌دهد برگزاری دوره‌های آموزشی مهارت‌های سواد رسانه‌ای دانشجویان و اساتید را جهت ایجاد نگرش مثبت نسبت به یادگیری الکترونیکی افزایش داد. از دیگر سو حمیدی زاده (۱۴۰۰) در پژوهش خود به بررسی آموزش در کلاس‌های چندپایه در همه‌گیری بیماری کرونا: مطالعه موردی در استان مرکزی پرداخت. نتایج نشان می‌دهد در ایام شیوع بیماری کرونا آموزش در کلاس‌های چندپایه، از حالت چندپایه بودن خارج شده است و در نتیجه از مزایای این نوع آموزش کاسته شده است. میرانی سرگزی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به شناسایی چالش‌های آموزش مجازی در ایران پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که بحران کرونا می‌تواند فرصتی برای شناسایی ضعف‌ها، کمبودها و نقص‌های زیرساختی در این زمینه و نمایان ساختن عدم توازن در توزیع زیرساخت‌های موردنیاز در بخش اینترنت و شبکه‌های تلویزیونی به‌خصوص در مناطق دور از دسترس و

مقالات علمی و وبسایت‌های معتبر در باب موضوع چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس و همچنین بیماری نوظهور کرونا و روش تدریس در ایام کرونا پرداخته می‌شود. بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای، بررسی و مطالعات آرشیوی، اطلاعاتی استخراج می‌شود که از آن برای تعریف محورهای مصاحبه استفاده می‌شود. در این تحقیق تلاش شده است تا داده‌های حاصل از مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته با صاحب‌نظران مورد تحلیل محتوا (به روش ساخت‌گرا) قرار بگیرد تا شاخص‌های به دست آمده از آن‌ها جهت طراحی الگوی مطلوب مورد استفاده قرار گیرد. جمعاً ده سؤال بر مبنای مصاحبه‌های عمیق نیمه ساختاریافته مطرح گردید. در ابتدای مصاحبه ضمن جلب توجه و علاقه‌مندی معلمان به موضوع پژوهش، توضیحاتی راجع به اهداف پژوهش داده شد تا مصاحبه‌شوندگان با موضوع مورد مطالعه به اندازه کافی آشنا شوند. با اجازه مشارکت‌کنندگان مصاحبه‌ها روی Recorder موبایل ضبط شده و بلافاصله بعد از اتمام مصاحبه، پس از گوش دادن چندین باره، در اسرع وقت متن مصاحبه‌ها کلمه به کلمه روی کاغذ نوشته شد تا بازخورد لازم برای مصاحبه‌های بعدی و یا کفایت داده‌ها را فراهم نماید. در این مطالعه پژوهشگر جهت تأیید روایی پژوهش، یافته‌ها و کدهای استخراج شده را به شرکت‌کنندگان ارجاع داده و مطالب از نظر صحت و کامل بودن مورد بررسی قرار گرفت. در این مورد محقق با نظر مصاحبه‌شوندگان به موارد استخراج شده قبلی مواردی را حذف و اضافه نمود و با تأیید آن‌ها یافته‌ها معتبر شدند. همچنین محقق یافته‌ها و کدهای استخراج شده را به سه نفر از صاحب‌نظران در حوزه علوم تربیتی ارجاع داد و اعتبار یافته‌های تحقیق از نظر ایشان مورد تأیید قرار گرفت. داده‌ها با استفاده از مراحل تحلیل داده‌ها از طریق سه گام کدگذاری باز، کدگذاری محوری و کدگذاری انتخابی با استفاده از نرم‌افزار MAX QDA ۱۰ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

فنی، شرایط یکسان آموزشی برای دانش‌آموزان می‌شود. با عنایت به موارد مطروحه اگر چالش‌های جدید در زمینه فنی، شخصیتی، مدیریتی، مالی و... در خصوص تدریس در ایام کرونا به‌خوبی شناسایی شود می‌توان از آن به‌عنوان یک فرصت برای یادگیری بهتر بهره جست. از سویی در دوران پاندمی کرونا که آموزش مجازی اجباری شده است و گریزی از این موضوع نیست، نحوه‌ی انجام این آموزش و مشکلاتی که در این زمینه پیش می‌آید بسیار حائز اهمیت است زیرا اگر این شناسایی و پیدا کردن این مشکلات و چالش‌ها به‌درستی انجام نشود عواقبی نظیر کاهش عملکرد تحصیلی و افت تحصیلی دانش‌آموزان، بی‌انگیزگی معلمان و زمینه‌ی ایجاد مشکلات روحی روانی را برای این دو گروه در پی خواهد داشت؛ بنابراین با توجه به ادامه‌دار بودن بیماری ویروس کرونا و نامعلوم بودن شرایط آینده برای درمان این ویروس بخش آموزش در هاله‌ای از ابهام به سر می‌برند و آموزش و تدریس دانش‌آموزان به‌صورت مجازی ادامه‌دار است. با توجه به شرایط بیان‌شده مسئله اصلی تحقیق حاضر عبارت است از اینکه چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی چیست؟

روش

روش پژوهش از نظر هدف کاربردی و با رویکرد تحلیل محتوا است. جهت جمع‌آوری داده‌ها از ابزار مصاحبه نیمه‌ساختارمند استفاده شد. مشارکت‌کنندگان در پژوهش معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر اصفهان در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۳۹۹ بودند که از طریق نمونه‌گیری هدفمند انتخاب و فرایند جمع‌آوری اطلاعات در ده مصاحبه به اشباع نظری دست یافت. در پژوهش حاضر از دو روش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده شده است. جهت جمع‌آوری داده‌ها از منابع چندگانه شامل: مبانی نظری و پیشینه موضوع با استفاده از روش کتابخانه‌ای شامل: بررسی اسناد و مدارک، گزارش‌های مستند،

یافته‌ها

جدول ۱.

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی مصاحبه‌شوندگان

ردیف	جنس	سن (سال)	تحصیلات	رشته تحصیلی	سابقه خدمت
۱	زن	۴۰ تا ۵۰	کارشناسی ارشد	علوم تربیتی	۲۶ سال
۲	مرد	بیش از ۵۰	ارشد	علوم تربیتی	۳۷ سال
۳	مرد	۴۰ تا ۵۰	دکتری	علوم تربیتی	۳۱ سال
۴	زن	۴۰ تا ۵۰	ارشد	علوم تربیتی	۱۰ تا ۲۰ سال
۵	مرد	۳۰ تا ۴۰	دکتری	علوم تربیتی	کمتر از ۱۰ سال
۶	زن	۴۰ تا ۵۰	لیسانس	علوم تربیتی	۲۳ سال
۷	مرد	۴۰ تا ۵۰	دکتری	علوم تربیتی	بیش از ۲۱ سال
۸	زن	۴۰ تا ۵۰	کارشناسی ارشد	علوم تربیتی	۱۰ تا ۲۰ سال
۹	مرد	بیش از ۵۰	لیسانس	علوم تربیتی	بیش از ۲۱ سال
۱۰	مرد	بیش از ۵۰	کارشناسی ارشد	علوم تربیتی	۴۰ سال

جدول ۲.

چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی

کد محوری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدباز
پیامدهای آموزش مجازی در دوران کرونا			عملکرد فردی دانش‌آموزان
			ایجاد مشکلات ارتباطی در دانش‌آموزان
			نداشتن ارتباط اجتماعی با همکلاسیان
			افت توانایی برقراری ارتباط دانش‌آموزان در دنیای واقعی
			عدم حضور دانش‌آموزان در اجتماع
			ترس از حضور در اجتماعات پس از دوران کرونا
			ایجاد مشکلات فردی در دانش‌آموزان
			افت عزت‌نفس دانش‌آموزان
			افت اعتمادبه‌نفس دانش‌آموزان
			عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان
			افت تحصیلی دانش‌آموزان
			درصد یادگیری کم دانش‌آموزان
			کاهش مهارت هنری دانش‌آموزان
			کاهش سطح علمی دانش‌آموزان
			افت انگیزه در دانش‌آموزان
			افت روحیه تیمی دانش‌آموزان
			عدم ایجاد حس رقابت در دانش‌آموزان
			آسیب‌های فضای مجازی
			آسیب‌های وارده از فضای مجازی به دانش‌آموزان
			آسیب‌های جسمی اعم از ضعیف شدن چشم و...

کد محوری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدباز
		آسیب‌های روحی اعم از اعتیاد به اینترنت	
		چالش‌های پسا کرونا	
		افزایش توقع والدین نسبت به دسترسی معلمان بعد از دوران کرونا	
		ترک تحصیل دانش‌آموزان	
		عدم محدود نمودن دانش‌آموزان به استفاده از فضای مجازی پسا کرونا	
		اثرات قرنطینه در دانش‌آموزان	
		افزایش وزن دانش‌آموزان به دلیل کم‌تحرکی	
		عدم ثبات شرایط زندگی دانش‌آموزان به دلیل قرنطینه	
راهبردهای آموزش در دوران کرونا	ابزار کمک‌آموزشی در دوران کرونا		
		استفاده از رسانه مخصوصاً تلویزیون جهت آموزش	
		استفاده از لوح‌های فشرده آموزشی	
		ایجاد برنامه تشویقی برای دانش‌آموزان	
		استفاده از محرک‌های تشویقی جهت ایجاد انگیزه دانش‌آموزان	
		ایجاد فضای شاد جهت ترغیب دانش‌آموزان	
		ایجاد خلاقیت در دانش‌آموزان	
		ترغیب دانش‌آموزان به مطالعه	
		ایجاد محتوای جذاب آموزشی	
		پرهیز از یکنواختی در ارائه محتوا	
		محتوای مجازی مناسب	
		استفاده از روش‌های جذاب جهت ارائه محتوا	
		برنامه‌های رفع اشکال مجازی	
		تکرار دروس مهم در دوره کوتاه به دانش‌آموزان	
		ارزیابی و رفع اشکال دروس به وسیله معلم	
		تشکیل گروه‌های رفع اشکال	
		رفع اشکال به وسیله تلویزیون	
		ایجاد تعامل میان والدین و معلم	
		تعامل مستمر معلمان و والدین	
		برگزاری جلسات اولیا و مربیان به صورت مجازی	
		ایجاد زمینه‌ی همکاری و همدلی در فضای مجازی	
		ایجاد گروه‌های مشاوره مجازی	
		برگزاری دوره‌های آموزشی برای معلمان	
		آموزش کار با نرم‌افزارهای آموزشی	
		برگزاری دوره‌های آموزشی جهت ارتقاء توانمندی معلمان	
		به روز بودن معلمان در حوزه تکنولوژی	

کد محوری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدباز
	برگزاری برنامه‌های تشویقی مجازی		
	برگزاری جشن‌های مجازی		
	برگزاری اردو مجازی		
	استراتژی		
	استفاده از فضای مجازی در دوره پسا کرونا		
	اتحاد و همکاری تمام حلقه‌های زنجیره آموزشی		
	آموزش نحوه استفاده از نرم‌افزار به دانش‌آموزان و اولیا		
	کمک‌های دولت		
	اینترنت رایگان برای معلمان و دانش‌آموزان		
	ویژگی نرم‌افزار	چالش‌های فناوری	
	امن بودن بستر ارتباطی نرم‌افزار	تدریس در	
	صیانت از اطلاعات دانش‌آموزان در نرم‌افزار	دوران کرونا	
	مشکلات نرم‌افزار		
	عدم اطمینان خانواده به پیام‌رسان داخلی		
	عدم دسترسی به برنامه‌های پیام‌رسان خارجی		
	عدم پشتیبانی سیستم عامل تلفن همراه از پیام‌رسان داخلی		
	ضعف فنی پیام‌رسان‌های داخلی		
	عدم پشتیبانی شبکه‌های داخلی		
	مشکلات زیرساختی تکنولوژی		
	عدم دسترسی دانش‌آموزان به فضای مجازی		
	عدم زیرساخت تکنولوژی		
	سرعت اینترنت		
	عدم دسترسی به اینترنت		
	مشکلات آموزشی معلمان	چالش‌های معلمان	
	عدم محیا بودن فضای مناسب جهت تدریس معلمان		
	ساعات طولانی تدریس		
	نحوه درست انتقال مطالب در آموزش آنلاین		
	عدم توانایی آموزش مهارت‌های زندگی به دانش‌آموزان		
	عدم کثرت کلاس‌های مجازی در مباحث گروهی		
	زمان کم تدریس در آموزش مجازی		
	عدم توجه به تفاوت‌های فردی دانش‌آموزان		
	زمان‌بر بودن تولید محتوای برای معلمان		
	عدم آشنایی معلمان با نرم‌افزارهای آموزشی		
	بی‌تجربگی معلمان در آموزش مجازی		
	مشکلات ابزاری معلمان		
	عدم دسترسی معلمان به وسایل الکترونیکی		
	عدم دسترسی معلمان به ابزار کمک‌آموزشی		

کد محوری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدباز
	مشکلات سنجش عملکرد معلمان		
	عدم دسترسی معلم به شناخت وضعیت درسی دانش‌آموزان		
	مشکل بودن بررسی تکالیف دانش‌آموزان		
	معلمان کانون مطالبات خانواده‌ها و مسئولان		
	افزایش زمان فعالیت معلمان نسبت به آموزش حضوری		
	سنجش عملکرد معلمان بدون ارائه نحوه سنجش		
	مشکلات جسمانی معلمان		
	عدم رسیدگی معلمان به کارهای شخصی		
	افزایش فشار جسمی و روانی به معلمان		
	نادیده گرفتن سلامتی جسمی و روانی معلمان		
چالش والدین	همکاری والدین		
	کنترل مستمر تکالیف دانش‌آموزان به وسیله اولیا		
	تشویق والدین جهت ترغیب نمودن دانش‌آموزان به مطالعه		
	چالش والدین		
	عدم رسمیت کلاس‌های درس در خانواده		
	بر هم خوردن نظم زندگی خانواده‌ها		
	عدم تمایل خانواده‌ها به آموزش مجازی		
	عدم نظارت مستمر والدین بر دانش‌آموزان		
	عدم آشنایی اولیا با نوع فعالیت آموزش مجازی		
	عدم تاب‌آوری والدین در جهت حضور مداوم دانش‌آموزان در منزل		
مشکلات اقتصادی	هزینه فراوان بسته‌های اینترنت		
	کار کردن دانش‌آموزان در بازار کار		
	مشکلات اقتصادی ناشی از کرونا		
	عدم دسترسی دانش‌آموزان به وسایل الکترونیکی		
چالش برگزاری کلاس‌های مجازی	مشکلات کلاس‌های مجازی		
	عدم توانایی پاسخگویی و ایجاد نظم در کلاس مجازی به وسیله معلم		
	عدم توانایی کنترل دانش‌آموزان در کلاس درس به وسیله معلم		
	عدم توانایی سختگیری به وسیله معلمان در کلاس مجازی		
	مشکلات ارتباطی کلاس‌های مجازی		
	قرار نگرفتن دانش‌آموزان در کنار یکدیگر		
	عدم ارتباط تعاملی میان دانش‌آموزان و معلمان		
	عدم برقراری ارتباط چشمی		
	مشکلات انضباطی کلاس‌های مجازی		
	عدم وجود نظم و انضباط در کلاس مجازی		

کد محوری	مقوله اصلی	مقوله فرعی	کدباز
			رسمیت نداشتن حریم کلاس‌های مجازی
			عدم امکان حضور و غیاب دانش‌آموزان
	چالش‌های آموزشی	مشکلات نحوه آموزش مجازی	
			عدم وجود نحوه تدریس مناسب بعضی از دروس
			چالش یادگیری دانش‌آموز
			یکنواخت و خسته‌کننده بودن کلاس‌های آنلاین
			نحوه برگزاری امتحانات به صورت آنلاین
			قابل درک بودن مفاهیم برای دانش‌آموزان در آموزش مجانی
			عدم آمادگی معلمان و دانش‌آموزان برای شروع کلاس‌های مجازی
			انجام تکالیف دانش‌آموزان به وسیله اولیا
			وابستگی دانش‌آموزان به والدین در آموزش
			عدم استقلال دانش‌آموزان در آموزش
			عدم هم‌فکری دانش‌آموزان
			دلسردی دانش‌آموزان در مشارکت در کلاس مجازی
			سردرگمی دانش‌آموزان از عدم دریافت پاسخ قانع‌کننده
			محتوای آموزش مجازی نامناسب
			تأثیر منفی آموزش آنلاین بر کیفیت آموزش
			مدت‌زمان ارائه محتوا
			عدم جذابیت محتوای آموزشی برای دانش‌آموزان
	چالش‌های زیرساختی	عدم زیرساخت مناسب	
			عدم تدوین درست بخش‌نامه‌های آموزش و پرورش
			عدم ارائه نحوه فعالیت در آموزش مجازی
			عدم برنامه‌ریزی مناسب آموزش و پرورش
			عدم زیرساخت آموزشی
			ویژگی‌های استراتژی
			نظرخواهی و مشارکت معلمان در تدوین استراتژی
			توجه آموزش و پرورش به مسائل و محدودیت‌های معلمان
			تدوین استراتژی یکپارچه به وسیله ادارات در هر منطقه

پژوهش با توجه انجام فرایند تحقیق، مدلی که بر مبنای یافته‌های مرحله کیفی به دست آمده به صورت شکل (۱) است.

تعداد کدهای باز ۱۵۰، کدهای محوری ۱۳۷ و کدهای انتخابی ۴ است. همچنین مدل مناسب چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا بر مبنای یافته‌های مرحله کیفی

شکل ۱.

مدل اکتشافی کیفی چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا

خانواده، عدم ارتباطات بین دانش‌آموزان، جدی نگرفتن کلاس، مشکلات نحوه آموزش)، آموزش ضمن خدمت برای معلمان (ابزار کمک‌آموزشی در دوران کرونا، برگزاری دوره‌های آموزشی برای معلمان و ایجاد برنامه تشویقی برای دانش‌آموزان)، تولید محتوا (ایجاد محتوای جذاب آموزشی و برنامه‌های رفع اشکال مجازی) و تعامل و ارتباطات (ایجاد تعامل میان والدین و معلم، برگزاری برنامه تشویقی مجازی، همکاری والدین، ویژگی‌های استراتژیک و ویژگی‌های نرم‌افزار) شناسایی گردید. همچنین با بررسی پژوهش‌ها در

بحث و نتیجه‌گیری

هدف این پژوهش، بررسی چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی شهر اصفهان با استفاده از رویکرد کیفی (یعنی در نظر گرفتن چند عامل و تمرکز بر معیارهای آن‌ها به‌طور هم‌زمان) و با استفاده از نرم‌افزار مکس کیودا انجام بود. یافته‌های پژوهش نشان داد که عوامل اقتصادی (هزینه و نبود تجهیزات کافی، عدم پاسخگویی به تمام مشکلات دانش‌آموزان، عدم کنترل

عفونت COVID-19 و شیوه تدریس بسیار نامشخص بود. بررسی و تبیین سؤال فوق نشان می‌دهد که آموزش از طریق رسانه‌های الکترونیکی یک نیاز در جهت گسترش افزایش بهره‌وری در یادگیری است با ظهور فناوری‌های جدیدی همچون رایانه، اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و...، جوامع بشری با چالش‌های جدید و جدی در همه عرصه‌های آموزشی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، روبه‌رو شده‌اند؛ که با توجه به پیشرفت‌های چشمگیر در عرصه‌های علمی و فناوری و دسترسی میلیون‌ها کاربر در تمام جهان به رسانه‌های الکترونیکی مجازی باعث شده است که این رسانه‌ها به دلیل کارکردها و تعاملات گسترده خود مورد توجه افراد زیادی قرار بگیرند و با گسترش مرزهای دانش و فناوری و همچنین افزایش تقاضای آموزشی، شیوه‌های سنتی، پاسخگوی نیازهای روزافزون بشر نیست و به‌طور حتم آموزش‌های مجازی و یادگیری‌های الکترونیکی با تمام مزایا و معایبشان، می‌توانند پاسخگوی این نیازها باشند. کمبودهای مشهود آموزش آنلاین دانش‌آموزان در فضای مجازی و نبود برنامه و راه‌کاری مشخص سبب شده که بسیاری از آموزگاران این روزها شرایط دشواری را در مسیر آموزش داشته باشند و به کیفیت مطلوب آموزشی دست نیابند. کرونا تمام ساختارهای اجتماعی را در کشور و البته در سراسر دنیا به‌هم‌ریخته و با چالش جدی مواجه کرده است؛ از فرهنگ و اقتصاد و صنعت گرفته تا ورزش و گردشگری و تمام حوزه‌های دیگر درگیر این ویروس شده‌اند. حوزه آموزش نیز از این قاعده مستثنا نیست. چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی عبارت‌اند از:

مشکلات نرم‌افزار: با شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس، برنامه‌های درسی از طریق شبکه‌های مجازی از معلم دریافت می‌شود که در حال حاضر دانش‌آموزان از اپلیکیشن شاد استفاده می‌کنند اما این برنامه نیز مشکلاتی را به همراه دارد. از جمله در دسترس نبودن برنامه شاد از طریق اینترنت تلفن همراه یکی از مشکلاتی است که دانش‌آموزان با آن روبرو هستند و تنها از طریق اینترنت خانگی می‌توانند از آن استفاده کنند. استفاده از برنامه شاد مشکلات دیگری از جمله دیر ارسال شدن و دریافت پیام‌ها را دارد که باید گفت این اصلی‌ترین

داخل و خارج در راستای موضوع مشخص شد که در داخل کشور تحقیقی به‌صورت مستقیم به چالش‌های نوپدید آموزش و تدریس در ایام کرونا از دیدگاه معلمان و مدیران مدارس ابتدایی پرداخته نشده است و در برخی از تحقیقات به‌صورت ضمنی در مقدمه به آن اشاره‌هایی شده است از جمله اینکه: میرانی سرگزی و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهش خود به شناسایی چالش‌های آموزش مجازی در ایران پرداخته‌اند. نتایج نشان داد که بحران کرونا می‌تواند فرصتی برای شناسایی ضعف‌ها، کمبودها و نقص‌های زیرساختی در این زمینه و نمایان ساختن عدم توازن در توزیع زیرساخت‌های موردنیاز در بخش اینترنت و شبکه‌های تلویزیونی به‌خصوص در مناطق دور از دسترس و محروم و شناسایی این کمبودها و تلاش در جهت برطرف کردن آن‌ها باشد و این به‌مثابه رشد و تعالی در این زمینه و جنبه مثبت شرایط به وجود آمده و خود نقطه آغازی برای تداوم و ارتقاء کیفیت بحث آموزش مجازی در آینده است. مرادی (۱۳۹۹) در پژوهشی به تحلیل و ادراک تجربه زیسته معلمان از تنگناها و راهبردهای به‌کارگیری شبکه اجتماعی دانش‌آموزی (شاد) در تدریس و یادگیری دانش‌آموزان در تعطیلات اضطراری دوران شیوع کرونا انجام داده است. نتایج نشان داد که به‌کارگیری پلتفرم شاد در تدریس و یادگیری دانش‌آموزان هنوز دارای تنگناهای متعدد و متفاوتی است و تا رسیدن به وضعیت مطلوب، فاصله دوچندانی داشته و بهبود کیفیت آن مستلزم نگاه متولیان و دوری از طرز تلقی آموزش موقت، پاره‌وقت و درجه دوم به این قبیل آموزش‌ها است. Selvaraj و همکاران (2021) در پژوهشی به بررسی تأثیر آموزش آنلاین مبتنی بر همه‌گیری بر سیستم آموزش و یادگیری پرداخت. نتایج نشان داد که اولاً، دیدگاه‌های تدریس در مقابل گروه یادگیرنده و ثانیاً، گروه‌های مدرسه در مقابل کالج در کلاس‌های آنلاین و معمولی. اگرچه آموزش آنلاین/آموزش از راه دور برای مدت طولانی انجام می‌شود، تحقیقات در مورد جنبه‌های ذکرشده محدود بود. Fretheim و همکاران (2021) در پژوهشی به رابطه بین شیوه تدریس و COVID-19، رفاه و رضایت از آموزش در بین دانش‌آموزان پرداختند. نتایج نشان داد که کیفیت زندگی با آموزش حضوری و رضایت از آموزش ارتباط مثبت داشت. تفسیر ارتباط بین

تنها می‌توانند وویس‌های دانش‌آموزان را گوش داده و تکالیف بارگذاری شده توسط آن‌ها را بررسی کند. این امر سبب می‌شود که ارتباط در فضای مجازی شکل مکانیکی به خود بگیرد و صمیمیت کمتر شود. ارتباط چهره به چهره یکی از برانگیزاننده‌های مفید در امر آموزش و یادگیری است. عدم امکان فعالیت گروهی در فضا مجازی یکی دیگر از ضعف‌های موجود در این فضا است. یکی از آیتم‌های مهم در ایجاد آموزش و یادگیری مطلوب و عمیق فعالیت کردن در شکل گروهی است. در فضای حقیقی معلمان به سهولت دانش‌آموزان را گروه‌بندی کرده و میزان و نحوه فعالیت تک‌تک اعضای گروه را زیر نظر دارند. در صورتی که در فضای مجازی چنین امکانی وجود ندارد (اسکندری و همکاران، ۱۳۹۹).

مشکلات زیرساختی تکنولوژی: یکی از مشکلات مهمی که گریبان‌گیر دانش‌آموزان بود، بحث زیرساخت‌های لازم برای آموزش مجازی بود که البته بخشی از این مشکلات با گذشت یک سال همچنان ادامه دارد. مشکلات زیرساختی از قبیل نداشتن اینترنت پرسرعت برای معلمان و دانش‌آموزان، مشکلی مشترک بود که امر آموزش را به اختلال مواجه می‌کرد. از دیگر مشکلات زیرساختی نبود امکانات از جمله ابزارهای هوشمند برای گذراندن آموزش مجازی بود. بسیاری از دانش‌آموزان روستای و مناطق محروم با نداشتن ابزارهایی چون گوشی هوشمند دست‌وپنجه نرم می‌کنند و عملاً نمی‌توانند در کلاس‌های مجازی حضور پیدا کنند. البته مشکلات نوسانات سرعت اینترنت حتی در برخی شهرهای بزرگ هم مشکلاتی در آموزش مجازی ایجاد می‌کند. از جمله مشکلات مهم دیگر را عدم دسترسی برخی از دانش‌آموزان به لپ‌تاپ، تبلت و گوشی هوشمند دانست که با وجود رشد فزاینده قیمت این اقلام، تأمین آن برای دانش‌آموزان نسبت به گذشته بسیار دشوارتر شده است. مشکلات سراسری اینترنت و خصوصاً عدم دسترسی برخی شهرها و روستاها به اینترنت پرسرعت یکی از مشکلاتی است که حل آن اراده‌ای ملی می‌طلبد و تا این موضوع به‌طور ریشه‌ای حل نشود، آموزش عالی در بستر مجازی نمی‌تواند با حداکثر کارایی و اثربخشی انجام شود (احمدوند و همکاران، ۱۳۹۹).

مشکلی است که با آن روبرو هستند. با باز شدن مدارس و حتمی بودن احراز هویت در استفاده از برنامه شاد، پس از ثبت مشخصات، با مشکل ناموفق بودن در ثبت مشخصات خود در این برنامه روبرو می‌شویم. پیام‌رسان‌های خارجی هم در دسترس نیستند (اسدی فرانک و همکاران، ۱۳۹۹).

مشکلات ارتباطی کلاس‌های مجازی: در خانه ماندن دانش‌آموزان اگرچه موجب آرامش والدین و افزایش سلامت این قشر و دوری از کرونا شده اما از سوی دیگر به دلیل نپا بودن آموزش غیرحضوری مشکلاتی برای همه کادر آموزش، معلمان، دانش‌آموزان و اولیا ایجاد کرده است. در زمینه آماده‌سازی دانش‌آموزان برای پذیرش شرایط آموزش غیرحضوری، باید از همان ابتدا آموزش‌ها لازم ارائه می‌شد و مشکلات زیرساختی، روحی و روانی و آموزشی موردبررسی قرار می‌گرفت. در چند ماه پایانی سال تحصیلی گذشته به ناگاه تغییراتی در آموزش دانش‌آموزان از حضوری به غیرحضوری و مشکلاتی در این زمینه به دلیل نبودن این نوع آموزش طلب می‌کرد که برای پیشگیری از بروز مشکلات در این شیوه آموزشی چاره‌اندیشی شود. نبود امکان حضور و غیاب دانش‌آموزان، مشخص نبودن و رسمیت نداشتن حریم کلاس، قرار نداشتن هم‌کلاسی‌ها در کنار یکدیگر و نبود ارتباط تعاملی و متقابل بین دانش‌آموز و معلم از جمله نقاط ضعف این روش محسوب می‌شود (اسکندری و همکاران، ۱۳۹۹).

مشکلات انضباطی کلاس‌های مجازی: در کلاس‌های مجازی برقراری نظم و انضباط کار دشوار و سختی است. از جمله این مشکلات نبود امکان حضور و غیاب دانش‌آموزان، مشخص نبودن و رسمیت نداشتن حریم کلاس، قرار نداشتن هم‌کلاسی‌ها در کنار یکدیگر و نبود ارتباط تعاملی و متقابل بین دانش‌آموز و معلم از جمله نقاط ضعف این روش محسوب می‌شود (بازرگان و همکاران، ۱۳۹۹).

مشکلات نحوه آموزش مجازی: عدم امکان آموزش چهره به چهره یکی دیگر از مشکلات آموزش مجازی است. در فضای مجازی عموماً معلم قادر به مشاهده دانش‌آموزان خود نیست و تنها دانش‌آموزان می‌توانند تصویر او را مشاهده کنند. معلم

آموزش اهمیت ندهند و برخی از دانش‌آموزان دچار افت تحصیلی شوند. چراکه در آموزش مجازی به‌نوعی، امکان پرسش و پاسخ میان معلم و دانش‌آموز وجود ندارد. آموزگاران که تا قبل از همه‌گیری کووید-۱۹ از روش‌های تدریس حضوری با دانش‌آموزان در تماس بوده‌اند، حال مجبور شده‌اند تا از تکنیک‌های آنلاین استفاده کنند و برای تطابق و هماهنگی با شیوه جدید با چالش‌های متعددی مواجه شده‌اند (احمدوند و همکاران، ۱۳۹۹). با توجه به یافته‌های پژوهش در زمینه عوامل اقتصادی پیشنهاد می‌گردد که اینترنت رایگان و زیرساخت‌ها و امکانات برای دانش‌آموزان و معلمان در شبکه شاد توسط وزارت ارتباطات فراهم گردد. همچنین در زمینه آموزش ضمن خدمت برای معلمان پیشنهاد می‌گردد که دوره‌های آموزشی برای معلمان به‌صورت منظم اجرا گردد. از دیگر سو در زمینه تولید محتوا پیشنهاد می‌گردد که معلمان با ارائه محتوای آموزشی جذاب و مدت‌زمان مناسب ارائه دانش‌آموزان را ترغیب به حضور در کلاس‌های آنلاین نمایند. از طرفی در زمینه تعامل و ارتباطات پیشنهاد می‌گردد که از برگزاری برنامه تشویقی مجازی جهت تعامل هر چه بیشتر بین معلمان و دانش‌آموزان بهره گرفته شود. در بحث محدودیت‌های پژوهش می‌بایست بیان داشت که پژوهش حاضر از نظر مکانی محدود به مدارس ابتدایی شهر اصفهان و از دیدگاه معلمان و مدیران است بنابراین، باید در تعمیم نتایج جانب احتیاط را در نظر داشت، لذا می‌طلبد تا تحقیق در گستره وسیع‌تری صورت گیرد تا این محدودیت مکانی از بین برود.

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

منابع

ابطحی فروشانی، س آ.، کتابی فشکی، م.، و میرزائی عباس‌آبادی، ح. (۱۳۹۹). ادراک از آموزش‌های مجازی در دوران کرونا، دومین کنفرانس مهندسی صنایع، اقتصاد و مدیریت. احمدوند، ک.، نقی زاده قوام، ز.، و غلامی هره دشتی، س. (۱۳۹۹). فرصت‌ها و چالش‌های فضای مجازی در عرصه تعلیم و

چالش والدین: شیوع ویروس کرونا تغییرات بسیار زیادی را در زندگی مردم در سراسر جهان به وجود آورد. یکی از این تغییرات آغاز آموزش مجازی برای دانش‌آموزان در قرنطینه به‌جای آموزش حضوری است. باین‌حال آموزش مجازی در کرونا بدون دردرس نبوده است و چالش‌هایی را برای برخی از والدین و فرزندان آن‌ها به همراه داشته است. تنش و تعارض والدین با کودکان در آموزش مجازی دوران قرنطینه و کرونا در برخی از خانواده‌ها وجود دارد. تا قبل از همه‌گیری کرونا، والدین فرزندان خود را آماده می‌کردند تا به مدرسه بروند و در هماهنگی با مدرسه از وضعیت درس آن‌ها مطلع می‌شدند. نقش والدین در آموزش مجازی و کرونا پررنگ‌تر از گذشته است. آن‌ها موظف هستند تا همراه کودکانشان باشند؛ از زمانی که وارد فضای مجازی می‌شوند تا زمانی که کلاس‌های آموزشی آن‌ها به پایان می‌رسد نیاز به مراقبت دارند. مشارکت و هماهنگی والدین با معلم‌ها باعث می‌شود تا به پیشرفت تحصیلی کودکان خود کمک کنند (میرانی سرگزی و همکاران، ۱۳۹۰).

چالش یادگیری دانش‌آموز: آموزش نباید به این نحو باشد که دانش‌آموز تنها مطلب را گوش کند و درنهایت برای نمره امتحان دهد. در صورتی که در سیستم‌های آنلاین در مقابل این مزیت که دانش‌آموز می‌تواند چند بار مطلب را گوش کند، این نکته نیز وجود دارد که تبادل نظر و مشارکت فعال دانش‌آموز وجود ندارد. در سیستم آنلاین هم سرعت اینترنت به نحوی است که بعضاً صدا با تأخیر پخش می‌شود و کیفیت لازم را ندارد. در وضعیت کنونی بهترین روش این است که ارزیابی مستمر صورت گیرد و در شرایط مطلوب، هر هفته از دانش‌آموزان امتحان گرفته شود. این شرایط ناخودآگاه دانش‌آموزان را با فضای آموزشی درگیر می‌کند. حتی این مزیت وجود دارد که در طول ترم با هم همفکری می‌کنند و این امر به آموزش آن‌ها کمک می‌کند (مرادی، ۱۳۹۹).

محتوای آموزش مجازی نامناسب: از دیگر نکات حائز اهمیت در آموزش مجازی ضرورت پایش مستمر دانش‌آموزان است. چراکه ممکن است به دلیل عدم حضور فیزیکی این افراد در محیط مدرسه، عده‌ای آن‌طور که باید و شاید به بحث

- of Cyberspace in the Field of Education, Ninth Conference of the Iranian Philosophy of Education Association, Zahedan, *Sitan University and Baluchistan* [In Persian].
- Asadi, F. And Mohammadi P. (2020). Higher Education and the Corona Crisis, International Conference on New Research in Psychology, *Social Sciences, Educational Sciences*[In Persian].
- Bazargan, A. And Bazargan, K. (2020). Corona Free Advice to Higher Education for Using Digital Technology Essays in Higher Education, Science and the Corona Crisis in Iran, *Institute for Cultural and Social Studies*[In Persian].
- Besharatnia, M. P., Fayyazpour, M. Rahimi, H., and Emadi, F. (2020). Analysis and Analysis of the Role of Descriptive Qualitative Evaluation in Improving the Academic Achievement of Primary School Students in the Time of Coronavirus Outbreak and School Closure, Fifth International Conference on New Horizons in Educational Sciences, *Psychology and Social Injuries*, Tehran [In Persian].
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J. & Zheng, J. (2020). The Psychological Impact of the COVID-19 Epidemic on College Students in China. *National Library of Medicine*. <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/32229390>.
- Eskandari, F. And Mohammadi Parchestan, R. (2020). Higher Education and the Corona Crisis (Case Study: Ilam University), *International Conference on New Research in Psychology, Social Sciences, Educational Sciences*.
- Fretheim, A., Helleve, A., Loyland, B., Sandbekken, I. H., Flato, M., Telle, K., ... & Hart, R. K. (2021). Relationship between teaching modality and COVID-19, well-being, and teaching satisfaction (Campus & Corona): a cohort study among students in higher education. *medRxiv*.
- Gholami, K., Panahi, A., Montazeri, A., and Hosseinabadi, F. (2020). Study of the effectiveness of virtual education courses on learning elementary mathematics (case study: virtual mathematics education in Corona), *the second national conference on elementary mathematics, Gorgan*[In Persian].
- Mishra, L., Gupta, T., & Shree, A. (2020). Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*, 1, 100012.
- Moradi, A. (2020). Universities and regional networks Virtual education policy, research in higher education, science and the corona crisis in Iran, *Research Institute for Cultural and Social Studies*[In Persian].
- Mirani Sargazi, N., Heidari Abruvan, M. J., Askari, M., and Khoshkhash R. (1390). Corona and the Challenges of Virtual Education in Iran, 2nd Conference on Psychology, Educational Sciences, *Social Sciences and Counseling, Padua, Italy*[In Persian].
- Selvaraj, A., Radhin, V., Nithin, K. A., Benson, N., & Mathew, A. J. (2021). Effect of pandemic based online education on teaching and learning system. *International Journal of Educational Development*, 85, 102444.
- Mondol & Mohammad Golam Mohiuddin. (2020). Confronting Covid-19 with a Paradigm Shift in Teaching and Learning: A Study on Online Classes. تربیت، نهمین همایش انجمن فلسفه تعلیم و تربیت ایران، زاهدان، دانشگاه سیستان و بلوچستان.
- اسدی، ف.، و محمدی پ. (۱۳۹۹). آموزش عالی و بحران کرونا، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در روان‌شناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی.
- اسکندری، ف.، و محمدی پرچستان، ر. (۱۳۹۹). آموزش عالی و بحران کرونا (مورد مطالعه: دانشگاه ایلام)، کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در روان‌شناسی، علوم اجتماعی، علوم تربیتی و آموزشی.
- بازرگان، ع.، و بازرگان، ک. (۱۳۹۹). پند آزادوار کرونا به آموزش عالی برای استفاده از فناوری دیجیتال جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا در ایران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- بشارت نیا، م ص.، فیاض پور، م.، رحیمی، ح.، و عمادی، ف. (۱۳۹۹). واکاوی و تحلیل نقش ارزشیابی کیفی توصیفی در بهبود پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره ابتدایی در زمان شیوع ویروس کرونا و تعطیلی مدارس، پنجمین همایش بین‌المللی افق‌های نوین در علوم تربیتی، روان‌شناسی و آسیب‌های اجتماعی، تهران.
- غلامی، ک.، پناهی، ا.، منتظری، ا.، و حسین‌آبادی، ف. (۱۳۹۹). مطالعه اثربخشی دوره‌های آموزش مجازی بر یادگیری درس ریاضی مقطع ابتدایی (مطالعه موردی: آموزش مجازی ریاضی در ایام کرونا)، دومین همایش ملی آموزش ریاضی ابتدایی، گرگان.
- مرادی، ع. (۱۳۹۹). دانشگاه‌ها و شبکه‌های منطقه‌ای سیاست‌گذاری آموزش‌های مجازی، جستارهایی در آموزش عالی، علم و بحران کرونا در ایران، پژوهشکده مطالعات فرهنگی و اجتماعی.
- میرانی سرگزی، ن.، حیدری آبروان، م ج.، عسکری، م.، و خوش خواهش ر. (۱۳۹۰). کرونا و چالش‌های آموزش مجازی در ایران، دومین کنفرانس روان‌شناسی، علوم تربیتی، علوم اجتماعی و مشاوره، پاداوا ایتالیا.

References

- Abtahi Foroushani, SA, Fashki book, M. And Mirzaei Abbasabadi, H. (2020). Perception of Virtual Education in the Corona, Second Conference on Industrial Engineering, *Economics and Management*.
- Ahmadvand, K., Naghizadeh Ghavam, Z. And slavery of every plain, s. (2020). Opportunities and Challenges

